

Ogólne spojrzenie na księgę

Wróćmy w naszych rozważaniach do księgi Objawienia wg. Jana ewangelisty. Poprzedni rozdział niewątpliwie otworzył nam świat apokaliptyki spójrzmy, więc z góry na naszą Apokalipsę, aby pełniej i głębiej ją zrozumieć.

Apokalipsa to nie tylko ostatnia księga w Biblii, ale też ostatnia czytana przez chrześcijan, większość wierzących ludzi unika ją i jej nie rozumie. Problem stanowi bogata w alegorie treść a też trudne do interpretacji obrazy. Problem z interpretacją tej księgi mają też sami teolodzy i kaznodziejowie. Ze względu na trudności ze zrozumieniem rzadko czytamy tę księgę i równie rzadko jest ona analizowana w kazaniach.

Z drugiej strony, w tej księdze jest coś fascynującego i przyciągającego uwagę. Wielu doszukuje się w niej treści tam nieobecnych, próbuje nadinterpretować fakty w niej podane, a też popada w przeróżnego rodzaju teorie niekoniecznie rozsądne i słuszne. Jest to księga fascynująca i inspirująca, stawia przed czytelnikiem liczne wyzwania i ta publikacja ma na celu pomóc nam w wędrówce przez jej treść.

Ogólne uwagi

Wbrew obieguj opinii jest to księga optymistyczna i dodająca otuchy, choć z drugiej strony jest to najkrwawsza księga Biblii. Niesie ona optymistyczną wiadomość dla wierzących wszech czasów. Bóg jest zwycięzcą a wraz z nim zwyciężą wszyscy ci, którzy na Nim budują swoją nadzieję w życiu. Niestety tych, co zaufali Jezusowi jest niewielu zaś prawie wszyscy żyją z dala od Bożych obietnic i zbawienia. To właśnie grzech jest sprawcą każdego cierpienia opisanego w tej księdze, co więcej zapowiadane kary Boże nie tylko, że nie zmieniają ludzi, ale oni coraz bardziej brnąć będą w grzech, aż do oddania władzy antychrystowi na ziemi. Pomimo tego jest to księga optymizmu dla zbawionych i niesie wyraźne przesłanie:

Bóg zwyciężył a wraz z nim święci i wybrani

Księga Apokalipsy jest jedyną księgą Nowego Testamentu w całości o wymowie prorockiej. Tak jak starotestamentowi prorocy, tak i Jan mówiąc o przyszłości mówi o teraźniejszości pokazując nam skutki naszych działań i procesów zachodzących w dzisiejszym świecie dla odległej i bliskiej przyszłości. Celem nie jest pokazanie nam zdarzeń, które nas nie dotyczą, ale pokazanie jak dzisiejszość znajduje się w Bożej całości.

Jest to księga objawiona, gdyż w przyszłość, ale i teraźniejszość możemy spojrzeć jedynie oczami Boga, który nam objawia zdarzenia i wydarzenia, które są przed nami. Choć to Jan trzymał pióro, choć to Boży herold przekazywał treść, to autorem tej księgi jest sam Bóg i bez niego nigdy by ta księga nie powstała.

Treść tej księgi rozpoczyna się na wyspie Patmos, gdy skazaniec Jan otrzymuje od Boga przesłanie. Jest gdzieś koniec pierwszego wieku, czas okrutnych prześladowań chrześcijan. Rodzą się pytania, czy Kościół przetrwa ten trudny czas? Gdzie jest Bóg, który obiecał ochronę? Dlaczego nas to spotyka? Na każde z tych pytań, Bóg daje Janowi odpowiedź. Rozpoczynając od przesłania dla współczesnego Janowi Kościoła aż do czasów, gdy Jezus ma powrócić. W każdym z tych aspektów widzimy w orszaku „Baranka jakby zabitego” tłum wiernych Bogu chrześcijan, którzy nie przyjęli „znamienia antychrysta” na swoim ciele. Oni, choć z dużymi trudnościami są blisko Boga i triumfują, gdyż wierzący są zawsze

zwycięzcami. Pytanie jest tylko, czy ty drogi czytelniku czujesz się zwycięzcą w Bogu? Pytanie na miarę wieczności.

Księga ta powstała w okresie dużych prześladowań Kościoła, pierwsze miały miejsce jeszcze w Jerozolimie a zaaranżowane były przez Synagogę, doprowadziły one do rozszerzenia się Kościoła po całym cesarstwie Rzymskim i to właśnie bolesny cios dla młodego Kościoła spadł od strony cesarzy Rzymskich. Pierwszym prześladowcą był Neron a Jan dożył następnego Domicjana. To właśnie wtedy Bóg ukazał Janowi treść tej księgi. Celem nie było straszenie chrześcijan, ale dodanie otuchy i pokazanie kresu świata i historii gdzie to Bóg jest zwycięzcą wraz z Kościołem a nie Cesarstwo, które uzurpuje sobie władzę bożą a sam cesarz staje się synonimem i przywódcą świata wrogiego Bogu i antychrysta. Jednak zwycięstwo Boga jest totalne i nieodwołalne, dlatego warto przetrwać te i następne trudne czasy, aby znaleźć się w gronie zwycięzców.

Układ księgi

Księga Apokalipsy ma wyraźnie zarysowany schemat, wyjątkowy na tle innych ksiąg. Układ treści oparty jest na liczbach 7, 3, 24 – każda z nich często się powtarza w tej księdze i determinuje ilość obrazów i ich sens. Liczba 7 jest bazą podziału treści tej księgi. Mamy, więc 7 zborów, pieczęci, plag i czasz – wkoło tych siódmek rozgrywa się całe opowiadanie Apokalipsy. To one wyznaczają tempo księgi i to one wprowadzają nas w kolejne zdarzenia i wydarzenia opisane przez Jana. Drugą ważną liczbą jest 24, liczba ta przenosi nas do Nieba, przed tron Boga i Baranka i symbolizuje 12 patriarchów i 12 apostołów siedzących na tronach i oddających pokłon Bogu. To właśnie te dwa gremia obecne przed Bogiem reprezentują lud Boży i oba Testamenty tak ważne dla każdego wierzącego człowieka. Kolejną cyfrą jest liczba 3 – ukazująca Trójcę – czyli Boga Ojca i Boga Syna i Boga Ducha Świętego, a też, jako przeciwwagę trójcę szatańską. Obrazuje też pełnię gniewu Bożego, gdy księga ta pisze o trzykrotnym „biada”, jakie spadnie na świat, dopełniając sądy Boga.

Niektórzy badacze tej księgi wprost mówią o matematyce apokaliptycznej. Z samego układu księgi i samego sposobu prezentowania treści wynika, że są to liczby alegoryczne a nie matematyczne. Błędem jest przypisywanie im jakiegokolwiek czasu i wymiaru liczbowego, a raczej prezentują one tutaj ideę wypełniania doskonałej woli Boga wobec świata. Błędem jest też wybiórcze traktowanie tych liczb raz, jako alegoryczne a innym razem jako upływ czasu. Powoduje to wiele nadużyć interpretacyjnych. Musimy założyć, że każda cyfra opisana w tej księdze ma wymiar jedynie alegoryczny a nie matematyczny, wtedy unikniemy spekulacji czasowych, które przy interpretacji Apokalipsy zawsze prowadzą do śmieszności i błędów teologicznych.

Komentarze do tej księgi podają różne schematy budowy księgi. Tak np. Lappe widzi ten podział następująco:

- Cz.1 – Ap.1,1-20 – Prolog i wizja powołania
- Cz.2 – Ap.2,1-3,22 – Listy do siedmiu zborów
- Cz. 3 – Ap.4,1-11,14 – Pokusy przed ostateczną walką
- Cz.4 – Ap.11,5-22,6 –Rozstrzygająca walka Chrystusa z szatanem
- Cz.5 – 22, 6-22 – epilog

Przyjąłem w tej publikacji trochę inny układ:

- Wstęp – Ap.1,1-20
- Cz.1 – 7 listów – Obj.2-3

- Cz.2 – 7 pieczęci – Obj.6-8,1
- Cz.3 – 7 trąb – Obj.8,2-11
- Cz.4 – 7 czasz – Obj.15-16
- Cz. 5 – Wielki finał – Obj. 17-22,5
- Podsumowanie Obj.22,6-21

Przyjmując ten podział zachowuję matematykę objawienia, składa się ona z 7 części, większość z nich ma 7 elementów i każda pokazuje **ZWYCIĘZCÓW CHRYSYDUSA I JEGO LUD**. A też ostrzega czytelnika przed skutkami znalezienia się po niewłaściwej stronie „barykady”. Jedyne, bowiem kroczenie za Bogiem i jego ludem zapewnia zwycięstwo i chroni nas przed wiecznym upadkiem i potępieniem. W każdej z części można znaleźć nie tylko opis kar i plag, jakie Bóg zsyła na swój lud, ale też liczne wezwania do zmiany postępowania, do odrzucenia oferty diabła i przyjęcia oferty Boga wszechmogącego. Jednocześnie łatwo dostrzec zatwardziałe serce człowieka, trwające w uporze przeciwko Bogu, walczące ze Stwórcą i kroczące szeroką drogą prowadzącą na wieczne potępienie. Każda plaga wywołuje odwrotne od zamierzonych konsekwencje:

I byli ludzie popaleni wielkim zarem, i bluźnili imieniu Boga, który ma moc nad tymi plagami, a nie upamiętali się, by mu oddać chwałę. Obj.16,9

Na tle tego owczego pędu na potępienie ukazana jest niewielka grupa ludzi, nazwanych kapłanami Boga, ludzi, którzy mają przywilej stania blisko Boga i jako kapłani stają się pośrednikami pomiędzy upadłą ludzkością a Bogiem siedzącym na Tronie. Baranek jakby zabity otwiera dla zbawionych miejsce najświętsze w świątyni i pozwala wejść w bramy zastrzeżone jedynie dla wybranych. (Obj.1,5-6;5,9-10;20,6) Wiara i wierność Bogu popłaca, gdyż czyni każdego wierzącego świętym i kapłanem otwierając dla wierzącego tę przestrzeń, która przez wieki była zamknięta dla człowieka. Wiara odwraca konsekwencje grzechu Adama i tu tkwi najważniejsza prawda objawienia Bożego.

Lokalizacja księgi w czasie i przestrzeni

Datowanie ksiąg Pisma Świętego jest trudne i nieprecyzyjne, opiera się zawsze na jakiś mniej lub bardziej wiarygodnych kryteriach to sprawia, że data powstania danej księgi jest jedynie przybliżona. Wiele ksiąg biblijnych nie powstało w wyniku jednego aktu pisarskiego, ale były to księgi powstające w dłuższym odcinku czasu a jedynie ostateczny redaktor zebrał te wszystkie fragmenty w jedno i dopasował do siebie. Sprawę utrudnia fakt, że nie zachowały się oryginały pism a jedynie jego kopie. W tamtych czasach pisano na papirusie, który miał ograniczony czas użytkowania i w pewnym momencie należało księgę przepisać a stary papirus wyrzucić. Czasami archeolodzy odnajdują fragmenty starsze niż znane nam aktualnie, ale nikt nie ma szans na znalezienie oryginałów ksiąg Biblijnych i pewnie nawet jak je znajdziemy, to o tym nie będziemy wiedzieli.

Przyjmuje się, że księga Objawienia została napisana pomiędzy 54 a 96 rokiem, przy czym ostateczna i pełna wersja jest raczej bliżej tej ostatniej daty. Na tę drugą datę wskazuje też Ireneusz, który pisze w swoich pismach, że Jan napisał Apokalipsę w czasie prześladowań Domicjana, data tych prześladowań przypada na wskazany końcowy zakres czasowy. Zresztą sam Jan wskazuje w tekście księgi, że był zesłany na występ Patmos z powodu wyznawanej wiary. Co potwierdza raczej datę późniejszą niż wcześniejszą.

Według najstarszej tradycji Apokalipsę napisał Jan apostoł. Badania nad używanym słownictwem wykazują, że autorem tej księgi jest autor ewangelii wg Jana²². Autor księgi prawdopodobnie był Żydem, gdyż dobrze zna zasady judaizmu i posługuje się w księdze terminami czerpanymi z teologii judaizmu. Drugą wskazówką jest jego słaba znajomość greki, był to niewątpliwie język wyuczony i słabo opanowany przez autora. Te wszystkie przesłanki uwiarygodniają autorstwo Jana apostoła²³. Podobnie Ireneusz (który zmarł ok. 220 roku) wskazuje na tego samego autora.

Jak to zwykle bywa były też głosy przeciwne autorstwu janowemu. We fragmencie Muratoriego (rok 200) autentyczność i kanoniczność tej księgi jest poddawana w wątpliwość, autorstwo janowe kwestionował też prezbiter Gajusz w III wieku. Ostatecznie w wyniku dyskusji zarówno autorstwo jak i kanoniczność tej księgi została potwierdzona.

Niewątpliwym powodem napisania Apokalipsy były prześladowania Kościoła i próba niesienia pociechy prześladowanym wyznawcom Jezusa. Z tego okresu znani są dwaj cesarze, którzy podjęli próbę eliminacji chrześcijan poprzez prześladowania. Pierwszy z nich to Neron (54-68) a drugim był Domicjan (81-96). Jan pisze księgę dla mu współczesnych chrześcijan, pragnie pokazać im powody prześladowań, pocieszyć i dać nadzieję na zwycięstwo. Poprzez odniesienia do aktualnej sytuacji i alegorie ulokowane w jego czasach wskazuje na przyszłość, na czasy ostateczne i pisze słowa, które są aktualnym przesłaniem dla Kościoła wszech czasów. Jest to też jedyna księga prorocka Nowego Testamentu wprowadza nas w okres zwany potocznie „końcem świata” a prawidłowo okresem powrotu Jezusa po swój Kościół. Autor tej księgi ukazuje **TOTALNE ZWYCIĘSTWO BOGA NAD SZATANEM.**

Formalnie księga ta została napisana, jako list do 7 zborów w Azji Mniejszej. Jan zesłany na wyspę Patmos otrzymuje od Boga objawienie skierowane do tych 7 Kościołów i je spisuje a następnie wysyła do nich. Jednak księga ta ma wymiar globalny i uniwersalny, pozwala nam spojrzeć na przyszłość oczami Boga, który zwyciężył.

Zasady interpretacji²⁴

Historia interpretacji księgi Objawienia stworzyła pięć różnych podejść do jej treści. Każda z tych metod interpretacji sięga po inne kryteria i założenia wstępne. To pokazuje jak trudna do interpretacji jest ta księga Pisma. Osobiście uważam, że w każdej z tych metod znajduje się część słuszności a prawda jak zwykle leży gdzieś po środku. Przypatrzmy się tym szkołom interpretacyjnym:

Szkoła 1 – szkoła preterystów – zwolennicy tej metody interpretacji uważają, że cała księga nie dotyczy przyszłości, ale teraźniejszości. Jan ukrył sytuację współczesnego Kościoła w symbole i obrazy między innymi po to, aby księga była czytelna dla wtajemniczonych a dla ludzi z zewnątrz była niezrozumiałym przesłaniem. Wszystkie, więc obrazy ukazują zmagania Kościoła z prześladowaniami wywołanymi dekretami Domicjana.

Szkoła 2 – szkoła idealistyczna – zwolennicy tej szkoły postrzegają Apokalipsę jedynie, jako dzieło symboliczne ukazujące walkę dobra ze złem, chrześcijaństwa z pogaństwem. Obrazy zapisane w tej księdze nie mają sensu i znaczenia w wydarzeniach aktualnych ani przyszłych, pokazują jedynie tendencje i ideały dotyczące wielkich zmagania duchowych a nie

---

²² Läßle Alfred, *Od egzegezy do katechezy*, str. 440

²³ Newton Izaak, *Wiarygodność Objawienia św. Jana*, Chrześcijanin 12/1983 str.14-15

²⁴ Tenney Merrill C., *Przegląd Nowego Testamentu*, 1986 r., str. 364-367

historycznych. Zaletą tej metody jest koncentrowanie naszej uwagi na sprawach duchowych a nie na spekulacji historycznej, dość niebezpiecznej i prowadzącej do błędów.

Szkoła 3 – szkoła historyczna – uważają oni, że Apokalipsa jest symbolicznym zapisem historii świata poczynając od dnia Zielonych Świąt aż do wieczności. Zwolennicy tej metody interpretacji nie tworzą jednolitego nauczania, różnią się pomiędzy sobą w odczytywaniu poszczególnych obrazów.

Szkoła 4 – szkoła futurystyczna – zwolennicy tej metody uważają, że rozdziały od 1 do 3 odnoszą się do teraźniejszości zaś od 4 rozdziału księga ta mówi o historii Kościoła na przestrzeni wieków. Inni uważają, że rozdziały od 1 do 3 opisują historię Kościoła zaś rozdziały od 4 opisują czasy Wielkiego Ucisku.

Szkoła 5 – szkoła, milenistyczna – tutaj główna myśli wywodzi się z 20 rozdziału gdzie jest opisane 1000 letnie królestwo i tej koncepcji poddana jest interpretacja całości. Interpretatorzy różnią się pomiędzy sobą w zależności od tego czy są zwolennikami teorii amilienistycznej, postmilenistycznej, czy premilenistycznej.

Interpretacja księgi Objawienia jest wymuszona przez samą strukturę. Księga jest zbiorem wizji apostoła Jana na wyspie Patmos, niekoniecznie związana jest, więc z chronologią wydarzeń a raczej mówi ona o zdarzeniach, które zachodzić mogą na siebie wzajemnie, mogą być oddzielone od siebie jakąś przestrzenią. W takiej sytuacji dużym ryzykiem jest tworzenie osi czasu dla tych wydarzeń. Apokalipsa przypomina puzzle, w których brakuje wielu elementów, tworzą one rozrzucone na kartach księgi fragmenty, obrazy i zdarzenia a celem napisania księgi nie jest odkrycie przed nami czasu i godziny przyjścia Pana, co raczej wskazanie nam znaków czasu wskazujących na zbliżający się czas przyjścia. Każda szkoła interpretacji tej księgi jest próbą ułożenia tych puzzli w logiczny ciąg zdarzeń, ale każda z nich ze względu na brak wskazówek może błędzić lub pomijać ważne fakty. Z tego też powodu każda z powyższych szkół interpretacji Apokalipsy ma i nie ma racji, gdyż prawda jest o wiele bardziej skomplikowana i złożona.

Alegoryczność

Księga ta składa się z alegorycznych obrazów, za którymi kryją się jakieś prawdy, mniej lub bardziej czytelne. Ta alegoryczność sprawia największy kłopot dla czytelnika, gdyż w nadmiarze symboli i obrazów łatwo się pogubić i łatwo pobłądzić. Szukając odpowiedzi o sens czasami lepiej jest powiedzieć - nie wiem, co ten tekst chce nam powiedzieć, niż powiedzieć za dużo, dodać obrazy i wnioski, jakich Bóg nie chciał w tej księdze zawrzeć.

Księga Apokalipsy jest księgą inspirującą, budującą i wartościową, zachęcam do czytania i do wgłębiania się w jej treść. Jest to trudne zadanie i zbyt często musimy uzmysłwić sobie, że tak do końca nie wiemy, czy nasze spostrzeżenia są słuszne, czy nie. Wydaje się, że nie ma na świecie teologia i egzegety, który może z czystym sumieniem powiedzieć wiem, co Bóg chce nam przekazać. Każda interpretacja jest jedynie próbą zgłębienia i poznania woli Boga.

Księga ta stanowi wyzwanie godne podjęcia, jest wymagająca gdyż można ją dobrze poznać, gdy pozna się cały Nowy i Stary Testament, gdyż aby ją zrozumieć należy znać całe Pismo Święte jak pisze o tym w 2Tym.3,15-17. Stopień zrozumienia tej księgi jest stopniem znajomości przesłania Biblii.

Księga ta chce nam uzmysłwić jedną ważną prawdę. Jeśli wierzysz, ufasz Jezusowi, jeśli kroczysz jego drogami przez życie to jesteś ZWYCIEZCĄ – i nie musisz się niczego lękać.